

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 3. У Сомбору 15. Фебруара 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последиѣг,
а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа
едаред на месец.

Цена њ за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

Србска народна школа треба да њ верозаконска.

(Продужено.)

Наука вере у србској народној школи ѡ средсреда цело-
лог обучавања; с њоме се сви остали предмети — осим ра-
чуна — у свезу доводе. Кад би се та наука едино из кати-
хизиса састојала можда би јо могао и дотични свештеник
предавати, али к њој припада и библична повестница, ту-
маченѣ евангелија и апостола, житија светаца, ученѣ и разяс-
њавањѣ црквених песама и обреда, вештањѣ у читаню моли-
тава и псалмова из часловца и псалтира и тумаченѣ ових,
па напоследку и црквено поянѣ. Све ово неби могао свештеник,
покрај своих многостручних дужности предавати, ѡр не би
на то доспео, — а ето толики наши учители све ово веѣ
поотдавна у нашим болѣим школама предају. У комунској
школи учитељ ниѡ обвезан ни едан горњи предмет предавати,
а управо не би ни могао то чинити а да неповреди њѣжна
религиозна осећања и обичаѡ едне или друге деце. Нека би
на пр. библичну повѣст, која ѡ баш код свию християна ед-
нака, сва деца заедно учила, ипак би се наша деца саблз-
нила кад би морала имена библичних особа и места другиче
изговарати него што ва дому и у храму Божиѡм чују и. пр.
Јозуа место Исус син Навин, Јетро место Јотор, Језанас
место Исаија, Бетлехем место Витлеѡм, Калварија место Гол-
гота и т. д. а исто тако римокатолички родитељи ямачно не

би допустили, да њихова деца уче изрази, кој су нама омилѝни, а њима страни и непознати.

Читанке за децу морају бити тако сачињене, да се у њима покрај наука свима обштин, находе и науке историчне и религиозне оне конфесије, за коју су дотичне читанке наменѝне. Когод загледа у мађарске или немачке читанке, које је ц. к. издаваштво школских књига у Бечу штампати дало, тај ће видети да се у томе и на најмањ ситнице пазило, и да су религиозне ствари другачије изложене у читанкама римокатоличким, другачије у евангеличким а опет много другачије у израиљтанским. Какав би се хаос догађао у школи комунској кад би свако дете по своме начину читало.

Али све кад би то код немаца и мађара постојати могло да се заведу за њихову децу комунске школе почем имају јдни и други сваки за себе јдна писмена; то ипак код нас ни у том случају не би комунска школа с' правдом и правцом постојати могла; ер ми имамо нашу црквену и грађанску азбуку, а наша јдноплемена браћа римокатолици служе се латиницом; ми хоћемо да нам деца у школи најпре србском азбуком писати и читати науче, а у комунској школи јачно би латиница првенство имала, ћирилица грађанска можда би се неко време и трпила, а црквена морала би сасвим изостати. Нис ли год. 1846 јдно важно лице у варадинској пуковни и из наших верозаконских школа силом хтело да ћирилицу избаци, што би се без енергичног протеста покојног патриарха Рајчића и учинило било.

Ми срби православне цркве хоћемо да нам деца у школи уче любити своје име, јзик, народност, обичаје, да науче познати славну јоначку и мученичку прошлост нашега народа и да се вештају у казивању и певању наших народних песама, и то све у нашој србској верозаконској школи без зазора чинити можемо негујући што је своје, а штуюћи што је туђе. Наша јдноплемена браћа, — која нису с нама јдне цркве, — пекако нерадо чују што се ми србским именом зовемо, прошлост нашу, за своју не сматрају, нит се с' овом диче и поносе, нити се с' онаквим пијететом узносе к узоритим мужевима србскога народа, какав ми осећамо и потомству нашем предати желимо. Знамо ми да су пре две године неки школски мужеви из Хрватске на пут стали те немога исторични део србске читанке за IV. разред света до данас угледати само зато, што се тамо за србску децу о славним делима наших предака приповеда, што се тамо често спомињ име србско и народ србски, што се тамо

находе животописи славних србских мужава и красне народне песме које осећањ родољубља негују у срдцима србских синова. — Камо лепе наше среће да ние овако као што се овде морадох изјадати, али кад садашњост показује да је у ствари самој тако и јошт горе, то смо уверени, да би комунска школа пренебрегла наше име, наше писмо, нашу прошлост, наше јунаке и наше народне песме; или другим речма: све што је србину најмилије, што србина србином чини, и што нас је у народној свести и зајдници одржати кадро, постало би страним и туђим оној деци србској, која би у место своје верозаконске школе у комунску школу ићи морала.

Притом на уму имати ваља, да кад би се у Славонији и у Хрватској завеле комунске школе, то би по истом начелу морале се такове школе и у Угарској завести, и онда би Нови Сад, Сомбор, Бечкерек, Кикинда и сва остала наша србска места добила, у место досадашњих својих школа, зајдничке школе са својим суграђанима. Наравно да би се у тим школама мађарски и немачки језик сматрао као главни, а србски и црквенославенски морао би сасвим изостати. Ко то неверује, тај нека се упозна са римокатоличким школама у Суботици, Сомбору и другим бунџвачким местима у Бачкој, пак ће моћи дознати, колико се у тим школама народни језик већине ученика у обзир узима, и моћи ће закључити шта би било и са нашим језиком у комунским школама по Бачкој, Банату, у Баранји и у Будимском пределу.

У нашој народној школи предаје се и црквено појанњ, и сваки србин радује се неисказано кад му синчињ апостол чита или у цркви страну држи; томе црквеном појанју и уведено у црквени живот уче децу наши србски учитељи; у комунској школи нит би морао нит би можда смео и умео учитељ оваким стварима децу нашу учити, и она би одрасла без љубави к' својој цркви, без оног осећања и одушевлења, што побуђују наши прости али красни и узвишени обреди у срдцима оних, који су с њима одрасли, и у њима се из детињства вештбали.

Осим свију овде изложених школских предмета, што се у нашим доброуређеним верозаконским школама са успехом уче, предају наши учитељи рачун, писанњ србско, читанњ и писанњ с латиницом, немачко читанњ с разумеванњем и писанњ, а гдешто и граматику, па напоследку, где околности и потреба захтева, још и мађарско читанњ и писанњ, а уз стварно

www.raznija.com
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
разјављивањ читаначких предмета уче децу основима природописа и земљедѣлства, земљописа, историје и физике. Кадакле у нашој верозаконској школи све оно можемо научити, што нам је комунска школа кадра дати, а уз то и многу другу красну науку која је по религиозно и народно образовањ деце наше важна, а коју нам комунска школа никако не даје; онда држим да је по нас верозаконска школа боља и далеко претежнија него комунска.

Несмемо с' ума сметнути, да ми срби имамо наш стари календар, а други суграђани наши држе се новог календара. Док имамо нашу собствену верозаконску школу, докле нам нитко не може закратити да бар у нџојзи наше празнике светкуемо. У комунској школи по правди морали би се светковати едни и други празници, али то би било отвећ много светковина, те тако би на срамоту нашу морала већ и сама малена деца србска на своје заповедне празнике, као на Ново Лето, Богојављение, Николь дан, Благовести, Св. Саву и т. д. у школу ићи, или би изостајући у те дане од редовних школских часова, науку пренебрегавала.

Имао сам прилику слушати, где се говори, да би комунске школе малим обштинама на олакшицу биле, ер би ове место два или три учитеља само едног држати морале, или другим речма, место учитеља православног, римокатоличког и еванђеличког и место три школе, доста би био едан комунски учитељ и една комунска школа. Признаем да би се тим поединим грађанским обштинама нека олакшица учинила, али то не би била никако пробитачна олакшица по оне чланове тих обштина, кои су синови наше православне цркве; ер садашњи наши учитељи у свима мањим и средњим обштинама уз своје учитељске послове одправља сасвим бесплатно дужности црквених чатиоца и певаца, а комунски учитељ то не би чинио, те тако би ми осим што единако трошимо на комунску школу, морали обашка издржавати певце и чатце да има ко у цркви појати и читати.

Видили смо горе да у нашим садашњим школама учитељи уз остале предмете уче децу науци вере, србском и црквенославенском езику и црквеном појанју, а почем комунски учитељ ово чинити неће; то би морали србљи о своме трошку издржавати опет другог учитеља кои би деци науку вере, србски, црквенославенски езык, псалтир часловац и пошћ предавао; па тако у место еднога трошка на своју ве-

верозаконску школу, имали би троструке трошкове: на издржаванѣ комунске школе и учителя, своих црквених певаца, и учителя за србски и славенски език поянѣ и науку вере. И опет уз овако грдне трошкове ниѣ би деца толико успела ниѣ би се тако у духу свое вере воспитати могла као у садашњој верозаконској школи.

После свега досад реченога мислим, да ће ми сваки србин за право дати кад кажем да комунске школе за нас нису, него да су за нас једино чисто верозаконске православне основне школе. С' тога будимо на опрезу, да под заштитом отачаствених закона и по смислу ових, чувајмо, умножавајмо и унапређујмо наше србске народне основне верозаконске школе, и не дајмо ни мушку ни женску децу нашу у туђу школу док најпре своју добро неизуче. Особито, у смислу заклучења расправног сабора од 1865 године, настојајмо, да се у Славонији и у Хрватској по нашим православним општинама подижу верозаконске школе. Наше свештенство у тим крајевима нек часа не почаси, већ нека својски прионе око тога, да сваки у својој парохији бар по једну парохијалну школу што пре заведе и оснуе. Добри народ наш радо ће се одазвати оваком гласу своих духовних пастира, а таки свештеници заслужиће име просветитеља своих општина.

С' синовњим поузданјем надамо се да ће свети Патријарх србски са Преосвештеним Архиепископом у Славонији и у Хрватској, у овом одсудном времену подизању комунских основних школа у тамошњим крајевима на пут стати, и да ће се под њиовим светим благословом по свима селима Хрватске и Славоније, где наш србски православни народ стануе, што скорје основати и умножити србске православне верозаконске школе, ови најјачи и небориви стубови свете вере и миле народности наше.

Свест о својем звању код учитеља.

По чему се види свест о својем звању код учитеља?
По томе и у томе:

1. да увек на уму има, да он са својим друговима припада најкористнијем и најнеоборивјем, врло важном и сваке части вредном стану;

2. да свом снагом ради, да унапреди намере и задаће своєга званиа и станиа; да само за ово и само у овом живи;
3. да є одан свом симпатиом своим друговима и у највећој любви и слоги с' њима да живи и да ради;
4. да одбаци личне интересе на прам обштима, и да их сасвим подвргне интересима ове задруге;
5. да гледа што више и већма може да помогне напредку своих другова и њиових породица;
6. да се прикладно свом званию понаша ма где и како му драго био;
7. да нигде не погази част своєга званиа и станиа, него да є свуда што више може одржи и подигне,
8. да не држи и не мери част ову по изразима јавнога припознавања, већ по изврности своєга рада и успеха и примерности своєга владаниа;
9. да исто онако поштує и уважава друга званиа и станиа, као што є рад, да други поштују и уважавају његово;
10. да с благодарности прима све оно, шта други за напредак његова званиа и станиа чине, и да гледи, да им любав ову унапређењем њихова станиа врати;
11. да све што чує, чита ил мисли само на ону єдину цел односи, на напредак своєга званиа;
12. да се довек држи онога главна начела: целости народа, да за овом тежи, да у овој живи, те по томе колко може од своє стране и у својој струци ради и привређує за напредак ове велике целости своєга народа, и с њом целога рода човечиєга.

* *

О ученоу писаниа и читаниа.

I. Приправљанѣ за писанѣ и читанѣ.

Треће вештбанѣ.

Успоред са 3. лекциом из науке гледаниа.

1. Деца се вештбаю у говору на смисао, или у изговарану реченица и то овако: Учитель руком покаже на зид, па пита: шта є то? (зид). Шта би ми умели о зиду казати! (зид є бео). Шта сте казали за зид? (да є бео). За коју сте ствар рекли да є бела? (за зид). Какав є дакле зид? (зид є бео). Видите л' јошт коју белу ствар у школи? Каква

е креда? — Кад я кажем: табла, есам ли штогод о той ствари (показуюћи таблу) изрекао? (нисте). Кад рекнем „црно“ есам ли сад казао коя е ствар црна? (нисте). А кад рекнем: „табла е црна;“ есам ли онда штогод о табли изрекао? Шта сам казао за таблу (да е црна.) Кад я дакле о каквој ствари штогод кажем онда постае реченица. Кој уме казати каква су врата? прозор, пећ и т. д. Овде се само на то иде да деца добию појам о реченици, нисе дакле нужно ништа више умствовати о том шта е реченица и каквих има реченица, него само валя показати ствар, испитати име њно, и шта умею деца о њој рећи.

2. Искуство показуе, да е деца онај посао мио и драг, коме одма виде напретка. С' тога треба да учитель нарисуе поединце на табли облике од' познатих ствари што се из усправљених и положених потезова састое н. пр. врата, прозор и у њему окна, таблу, икону, столицу; па ће и деца врло радо то исто чинити, и у томе велико задовољство налазити, а притом се у правленю равнотекућих, усправљених и положених потезова вештбати.

Четврто вештбанѣ.

Успоред са сматранѣм кућних одаја.

1. Ово се вештбанѣ има на то употребити, да се њиме деца извеште у смншляню реченица' о познатим стварима. Осим питања за која у предидућем броју образац видимо, задајоуе још и овака: Ко уме што казати о огњишту? шта све има у куйни? шта си видио на двору (у авлији)? кои уме што год казати о колима? Шта нам дае крава? Шта ради псето, мачка, ягнѣ. и т. д.

2. Учитель узме правачник и држи га косо, пак пита: стои л' овај правачник управо као свећа? А лежи ли положен на столу? Да како стои? (Правачник стои косо). Ђли кой видио како жито после кише полегне? Како онда стои влаће? (косо полегне). Какав правац има една страна на крову кућном? (учитель покаже кроз прозор кров сусѣдне куће). Тай се правац зове кос. Ево я ћу сада едан коси потез по-вући: _____; какав е то потез? Од куда сам га вукао? — на коју страну? А погледајте какъв е овај: _____; од куда сам га вукао; и на коју страну! Сад сви устаните па у ваз-

духу вуците едан коси потез од лева горе на десно доле. То исто радите и на таблицама. Сад учитељ нарисуе на табли велику кућу и на њој кров, па пита редом кои е какав потез и где се на правој кући такав потез находи, па онда позове децу да покушаю и они на својим таблицама кућу написати.

Пето вештбанѣ.

Успоред са 5. лекциом из и. гл.

1. Кад деца у науци гледаня до пете лекције дођу, онда валя, да буду кадра о познатим предметима штогод рећи, то ест реченице или ставке правити. Сад их треба обавестити да се свака реченица састои из поединих речи, а то се може учинити овако: Учитељ изговори едну реченицу први пут течно као што се говори а други пут реч по реч и пр. нож е оштар; игла боде; бритва е тупа, чекић е од гвозђа; маљ е дрвен; — маказе су оштре; тестером се секу дрва. — Уз' изговор сваке речи повуче учитељ руком у ваздуху едан потез, а деца каже, да и они на таблицама тако учине, па онда пита: колико речи има у тој реченици? — За вештбанѣ у разпознаваню речи могу се употребити и оне реченице што смо у прва четири вештбаня навели, или и друге, само валя пазити да речи у њима не буду велике ни сложене него просте. Могу се за овај посао узети и загонетке, кое оруђа, алате и справе значе, само мораю ове најпре деца решити па после их опет изговарати најпре течно па онда реч по реч: Такове су загонетке, оне што се у руководству за почетницу (од гл. Клаића) на стр. 42. находе: „Грбаво прасе све полѣ попасе (срп); Ноге има па не ходи, а у подне све к њѣму доходи (стол). Шум шуми, грм грми, бела госпа из града гледа. (Млин воденица, сувача). У едной бачви двоє вино (јає). Об' дав се кланя об' ноћ звезде брои (ђерма) и т. д.

2 Овде долази познаванѣ и писанѣ сависних потезова', а то су ови: издубљѣни потез ; изпупчени потез ; на лево сависни потез ; на десно сависни потез ; горнѣ полуколо: долнѣ полуколо: ; лево полуколо ; десно полуколо ; коло, или прстен ; дугулясто усправљѣно коло као јає; дугулясто положено коло .

WWW.UNILIB.U NI I B E R Z I T E T S K A B I B L I O T E K A

Напоследку долази и таласасти потез. У писану ових сависних потезова ваља децу много вештбати, и нека их науче не само од лева на десно, него и од десна на лево вући.

Шесто вештбанџ.

(Успоред с' разговором о оделу, по 6. лекцији из науке глед.)

1. Ту ваља упознати децу са слоговима, и показати им да се речи састоје из једног, или из више слогова. Тога ради учитељ ће рећи једну реч н. пр. капа, па ће упутити децу да пазе, колико пута он мора отворити уста кад изговори ту реч полагаано: ка-па. (двапут); Шта сам у први мах изговорио; (ка), шта сам у други мах изговорио (па); реците целу реч (капа). У колико пута отварам уста, кад рекнем: ше-шир; сур-ка; ка-пут; чак-ши-ре; ду-шан-ка; о-бу-ћа; о-гр-тач; на-рам-ни-ци; ру-ка-ви-це; на-ног-ви-це; ка-ба-ни-ца. Потом упутити ваља децу да погађају сами речи, па да их на слокове разстављају, и опет слокове у речи спајају.

За ово се могу сгодни узети и имена дечија, па на слокове разлагати и из слогова речи спајати. Посао се поделио међу учитељем и ученицима, ер учитељ прво ученике пита; ако незнају он им сам реч ту разтвори на слокове, па их упутити да и они то исто чине и. пр. Како је теби име (Мита). Дед' Мито, разтвори твоје име на слокове (дете незна). Учитељ: Ево ја ћу ти показати како ваља: „Ми-та.“ Дед и ти тако реци! (Дете: „Ми-та.“). Које је први слог? Које је други слог? Изговори ми цело име?

2. Писанџ танког и дебелог потеза са оштрим угловима. Пре него што учитељ овај посао започне мора на таблицама дечијим клином запарати оне помоћне повуке или линије међу којима се пише; затим им покаже како ваља седети, како таблице мало у косо наместити, и како писальку држати треба. —

Позвавши ученике да пазе, напише на табли кос потез па пита какав је то потез? — од куда је започет и на коју страну вучен? Кад деца на то одговоре; онда учитељ напише усправљени потез па пита какав је то потез? од куда сам га започео? На коју сам га страну вукао? Потом пита учитељ који је од та два потеза танак, а који је наспрам оног првог дебео, — и онда рекне да ће се одсад

онай први звати : „танак потез“ а овај други „дебео потез.“ Кад се извеште деца у распознавану танког и дебелог потеза, онда их учитељ напише заједно, пак пита шта сам написао? (танки и дебели потез). Од куда сам започео танки потез? (с' лева од доле). Коим сам га правцем вукао? (косо) Куда сам га вукао? (десно до горе). Где се састае танки потез са дебелим? (горе баш на повуки). и т. д. Затим заповеди ученицима да устану и узевши у десницу писалку, да јо држе онако као кад се пише па кад он рекне : „едан“ да сви вуку од лева на десно кос танак потез, а кад рекне : „два“ да вуку од горе доле усправљни дебео потез. То се чини неколико пута, а учитељ међутим бодрим оком пази, да сва деца оно раде, што им е заповедно, и у онај мах, кад он такт дае. — Тако се исто и на таблицама пише. Кад се ово изради онда уче писати : танки дебели и танки потез, а учитељ тактира : едан, два, три. Напоследку пише се цѣли ред танких и дебелих потезова при којем послу учитељ тактира : едан два, едан два. и т. д. — На реч едан пише се свагда танак, а на реч два дебели потез.*)

(Продужиће се.)

Т и п и б.

І. КАКО ИДУ ТРОПАРИ И КОНДАЦИ НА ЛИТУРГИЈИ ПО МАЛОМ УХОДУ (ВХОДУ).

1. У недељу кад ни пред- ни попразнства нема.

а. Где е храм христов, овако : тропар васкрсан и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том слаба кондак светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њ њ њ кондак васкрсан. — Христовог храма тропари и кондаци у оваку недељу на литургији не поју се преко целе године с тога, што се васкрсни поју.

б. Где е храм богородични, овако : тропар васкрсан, и храму богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њ њ њ кондак храму богородичном.

*) Почем ние могуће потезове штампане наочигледно показати, упућуем читатељ на прву таблицу краткога упутства, фиг. 6 и остале. —

Где е храм светог, овако: тропар васкрсан, и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, и храму светог, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак богородичан: Предстательство хрїстїанѣ непостыдное. и т. д.

г. Ако би у оваку неделю пао светитель, који има бдениє, онда ма који храм био, овако:

Тропар васкрсан, и храму богородичном (где е њѣн храм), и светом редовном који се слави; за тим кондак васкрсан, слаба светом који се слави, а њ њынѣ кондак храму богородичном (где е њѣн храм), другиче долази њ њынѣ кондак богородичан: Предстательство хрїстїанѣ непостыдное и т. д. А ако оваки светитель не би имао бдения, но само полиелей или велико славословїе: онда иза тропара васкрсног долази и тропар храму светог, а иза кондака васкрсног и кондак храму светог.

2. У неделю кад е пред- или попразньство христово.

а. Где е храм христов, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству христовом, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том слаба кондак светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак пред- или попразньству христовом; ако пак свети редовни не би имао кондака, онда долази слаба кондак васкрсан, а њ њынѣ као напред. — Христовог храма тропари и кондаци и у оваку се неделю не пою.

б. Где е храм богородични, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству христовом, и храму богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак пред- или попразньству христовом, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак храму богородичном.

в. Где е храм светог, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству христовом, и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак храму светог, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а њ њынѣ кондак пред- или попразньству христовом; ако пак свети редовни не би имао кондака: онда најпре долази кондак васкрсан, по том слаба кондак храму светог, а њ њынѣ као напред.

3. У неделю кад е пред- или попразньство богородично.

а. Где е храм христов, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству богородичном, и светом редовном, и другом

светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а и њимѣ кондак пред- или попразньству богородичном. — Храма христовог тропари и кондаци и у оваку се недељу не пою, као што е напред споменуто.

б. Где е храм богородични, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству богородичном, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а и њимѣ кондак пред- или попразньству богородичном. — Храма богородичног тропари и кондаци у оваку се недељу не пою с тога, што е пред- или попразньство богородично.

в. Где е храм светог, овако: тропар васкрсан, за тим пред- или попразньству богородичном, и храму светог, и светом редовном, и другом светом редовном ако би био; по том кондак васкрсан, и храму светог, слаба светом редовном, а ако би и други свети редовни имао кондака, онда слаба долази на овај други, а и њимѣ кондак пред- или попразньству богородичном.

г. Ако би у оваку недељу пао светитель, који има бденије онда на литургии по уходу.

Тропари и кондаци пою се као што е напред под а. б. в. од броя 2. и 3. споменуто, само што се тропар и кондак храму светог изоставляю; а напротив ако оваки светитель не би имао бденија, но само полиелей или велико славословљ; онда све остае онако, као што е под а. б. в. од броя 2. и 3. назначено.

4. Ако би у недељу пало одание коег христовог или богородичног празника, ма који храм био, овако:

Тропар васкрсан, и празнику христовом или богородичном, по том слаба кондак васкрсан, а и њимѣ кондак празнику христовом или богородичном.

5. У недељу прву после Божића, овако:

Тропар васкрсан, и празника Божићна, и светима (Јосифу обручнику, Давиду цару и Јакову брату господићу), по том слаба кондак ових светих, а и њимѣ кондак празника Божићна.

6. У недељу митареву и фарисеву.

а. Где е храм христов, овако: тропар васкрсан, по том слаба и њимѣ кондак триода.

б. Где е храм богородични, овако: тропар васкрсан, и храму богородичном, по том слаба кондак триода, а и њимѣ кондак храму богородичном.

Где е храм светог, овако: тропар васкрсан, и храму светог, по том слаба кондак храму светог, а њ њ њ њ кондак триода.

ПРИМЕДБА. Овако се поју тропари и кондаци у неделю блудног сина, месопусну, сиропусну и друге неделѣ часног ускршиѣг поста, само што се ове друге неделѣ тропар и кондак Григория Тесалонитског на свом месту додају.

7. У неделю (православля) прву часног ускршиѣг поста, ма који храм био, овако :

Тропар васкрсан, за тим тропар православля: Пречистамъ образъ твоѣмъ и т. д. по том слаба њ њ њ кондак триода: Нѣъ-писанное слово и т. д.

8. У неделю (крстопоклонѣну) трећу часног ускршиѣг поста, ма који храм био, овако :

Тропар васкрсан, за тим часнога крста: Спаси господи люди твоѧ и т. д. по том слаба њ њ њ кондак триода.

9. У неделю четврту и пету часнога поста.

Будући да четврте и пете неделѣ часног ускршиѣг поста нема триодског кондака: с тога у ове две неделѣ иду тропари и кондаци на литургији онако, као у обичну неделю, кад ни пред- ни попразиства нема.

10. У неделю томину, овако :

Тропар празника: Запечатанимъ гробѣмъ и т. д., по том слаба њ њ њ кондак празника: Любопытною десницею и т. д.

11. У неделю о мироносицама, овако :

Тропар васкрсан: Вѣгда снизшелъ еси къ смерти и т. д., по том: Благоокраѕный ѿсифъ съ дреба и т. д., за тим слаба кондак триода цветног: Радоватиса мироносицамъ и т. д., а њ њ њ кондак пасхе: Ище њ бо гробъ снизшелъ и т. д.

12. У неделю о разслабѣном, овако :

Тропар васкрсан, по том слаба кондак триода цветног: Дѣшъ мою Господи и т. д., а њ њ њ кондак пасхе: Ище њ бо гробъ и т. д.

13. У неделю о самарянци, овако :

Тропар васкрсан, и празнику преполовѣня: Преполовившъса празникъ и т. д., по том слаба кондак триода цветног: Вѣрѡу

ПРИШЕДШАА НА КЛАДЪЗЬ И Т. Д., а и нынѣ кондак преполовѣня: Праздникъ законномъ преполовляюща и т. д.

14. У неделю о слепом, овако :

Тропар васкрсан, по том слаба кондак трюда цветног: ДѢШЕВНИМА очима ѿ слѣплениъ и т. д., а и нынѣ кондак пасхе: аще и во гробѣ и т. д.

15. У неделю светих отаца Никейских, овако :

Тропар васкрсан, и вознесения (као попразиству), и оцевима ; по том слаба кондак оцевима, а и нынѣ кондак вознесения.

16. У неделю свих светих (прве после духова) овако :

Тропар васкрсан, и свима светима: Иже во всемъ мѣрѣ мученикъ твоихъ и т. д., по том слаба и нынѣ кондак свих светих: Иже начатки естества наследителю и т. д.

(Продужиће се.)

Школске вести.

Србски стипендисте. Прошле 186% школске год. било е србских стипендиста:

1. У богослови: вршачкой 2, и у карловачкой 4, . . . свега 6
2. На универзитету: бечком 9, на пештанском 22, и прашком 1, . . . свега 32
3. У Политехници: бечкой 3, и у прашкой 2, . . . свега 5
4. У препаранди: сомборской 13
5. У гимнаси: арадской 1, байской 2, будимской 3, винковачкой 1, врбашкой 2, задарской 3, карловачкой 12, керешкой 1, кечкеметской 1, новосадской 2, осечкой 1, пештанской 5, печуйской 1, пожунской 2, сегединской 7, столнобеградской 3, суботичкой 1, и темишварской 3, . . . свега 51
6. На реалци: бечкой 2, и новосадской 1, . . . свега 3
7. У войничкой школи: тителской 1, и београдской 1, свега 2
8. У основной главной школи: варадинской 6, пештанской 1, и суботичкой 1, . . . свега 8

Свега скупа било е 120 стипендиста, и потрошено е у суми 16389 фр. 54 нов.

Непопуѣнних стипендија било е; Гвозденчевића 1, Сервицког 1, и потиско дистрикт. Рудолфинума 3, свега 5.

Римокатолички стипендиста у Угарской било е прошле школске год. свега 956, и издано е на njih свега 93472 фр. и 275 дуката,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

по томе дође одсеком на сваког овога стипендисту 99% фр. а на србске близу 137 фр.

Найвећа римокатоличка стипендија износи 350 фр. (Лисковскова), а најмања 10 фр. (Катонина); а србска највећа износи 600 фр: (Миланковићева), а најмања 10 фр. (владике Платона за приправнике).

Сметити школског напредка. У извештају о школама, што их наши окружни надзиратељи преко консисторија наместништву шалю, набрајам следеће препоне школског напредка: а) недовољна плата учитеља и сувише неуредно издаванје ове; б) недовољно изображенје учитеља особито старијих; в) недовољан надзор од местних, а особито од окружних политичких власти; г) неудесна школска зграда, тескоба школских соба, неудесност школских намештаја и оскудица на прописаним учевним опремама; д) оскудица школских књига и осталих школских потреба у деце; али највеће је зло немарно походење школе. За све ово окром б) имале би се политичне власти заузимати, другачије ће школе јако рамати и назадовати.

Учительски походи. На више крава по Немачкој постоји обичај и наредба, да сваки учитељ на два на три дана преко године своју школу оставити сме, да походи школе својих другова у околини. Ово се чини обично приликом полугодишњих испита, где заједно са дистрикт. надзиратељем од школе до школе иду и на испитима присуствују, најпосле се сви на одређеном централном месту свога дистрикта стеку, и онде обшти компут о успеху начине, и о манама као и о начинима договоре како ће се одсад боље радити. Ово је ствар врло користна, ко ће од наших дистрикт. надзиратеља овај лепи обичај завести.

Медицка власт и школа. Медицка власт у Виртенбергу издала је на школе следећу наредбу: да се строго пази, да сва деца у школи узправо седе; да се на све школске собе одма ударе рупе и точкови за ветренје соба; да се на све гвоздене пећи по школама наместе заклони за обран оне најближе деце од сувишне врућине; да се свуда начине клупе и скаме по величини деце на меру, што је иста власт наредила; да се табле одма чим белити поју с нова опрне; да се одма на прозоре ставе завесе у обран деце од сувишне светлости; да се строго пази на чистоћу соба и прах у њима ни часа не трпи; да се проходска седала за малу децу удесе и др. — Овако би ваљало да се медицке власти старају за здравље деце у школи свуда.

Учительске награде. Ломбардо млетачка централна конгрегација начинила је ове год. наредбу, која овако гласи: Још прошле год. изјавило је ц. к. Наместништво жељу, да је зарад напредка разумнога земљоделског знања и рада нужно наредити премис за оне учитеље,

који се у недељној и у вечерњим школама најревнољивије покажу учећи прост народ у овом. Тога ради наређују се 10 премја по 100 фр. и 20 по 50 фр. из земљских прихода за оне учитеље, који највише часова у недељној ил вечерњим школама давали буду учећи народ неги марве, воћа, челе, свилене бубе, чувању плодова, употреблењу ђубрета, таманењу шкољивих буба и др. Само се има посведочити, да је и довољно слушаоца било, и да је на крају год. одржани испит добре успехе показао.

Новаци војци у Швајцеровској. За новаци, који још не умеју добро читати, писати, и рачунати наређене су школе у касарнама и поверено је ово обучавање ондашњим варошким учитељима, којима је у ово име наређена награда од 1½ франка за сваки сат науке. Награда ова има се по свршеном течају и предатом испиту издати из буџета основних школа. За школу нуждне намештаје и опреме има набавити војничка управа.

Учительска отличја. Министарство просвете у Талијанској издало је налог на све школске власти и старешинства, у ком их срдачним речима позива, да у својим котарима код обштина све можно употребе, да се материјално стање учитеља што већма побольша: „радија ових за народ и државу најзаслуженијих мужава — вели министар — којима је поверен развитак душе и ума деце целог народа има се у интересу народа највећма уважити; зато је право, да се овима борцима за науку и просвету, а само овим и за праву слободу и срећу народа отвори пут и на отличја, па да се и ови борци награђују онако, као и сви други, који се за народ и државу вредни покажу.“ — По овој ће наредби одсад сваке године двојица од најзаслуженијих основних учитеља добивати отличје (орден) реда Мауриција и у свакој провинцији даваће се сваке год. две премје по 100 фр. оним учитељима, који најболје успехе с децом покажу, а притом примерног владања буду.

О Г Л А С.

У кр. угарској свеучилишт. књигопечатњи у Будиму може се добити:

Исторја славенских народа, од Архим. Раића. 4 тома. Кошта само 2 фр. 10 нов.

Издаје и уређује Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.